

gr. aqueos in pulmone, ita ut iidem fluere non possint, vel iidem humores sint, qui abeant in aliquod impediens, paroxysmo Asthmatis supprimen-
tur excretionēs, quæ ab iis aqueis humoribus pendent, puta sudor, urina,
saliva &c. & liberabitur æger à difficultate spiritus, statim ac eorundem hu-
morum fiat larga profusio; tum enim vel illud detinens jam ab impedi-
mento cessaverit, vel ii humores antea mutati in suam naturam reverterint.
Patet igitur, quid sit difficilis respiratio, ejusque species cum affectio-
nibus suis.

ANGINA,

Cujus species paulò ante Galenum, ipso etiam af-
firmante, nimis curiosè in quatuor species di-
stinxerunt ad nominum potius pompam, quam
rei momentum, videlicet Cynanche, Paracy-
nanche, Synanche, Parasy-nanche.

Est inflammatio circa fauces, & si quidem (inquiabant) sit in mu-
sculis interioribus laryngis, appellatur Cynanche: in exteriori-
bus, Paracynanche; in interioribus pharyngis, Synanche: in
exterioribus, Parasy-nanche. Inanis sanè distinctio, neque inanis solum,
imò etiam vix factu possibilis, ut quilibet statim intelligit, dummodo no-
verit, quàm nullius magnitudinis sint muscoli laryngis proprii, quam
proximi inter se interni, & externi, cum nempe inter eos nihil præter scu-
tiforme medium sit; quæ ab alterutrorum inflammatione pressa alteros
premat oportet, cum sit mobilis, & ad inflammationem disponat. Qui
autem sunt indices horum locorum, & ejusmodi particularum tam exigua-
rum, cum seorsim inflammantur? Qui sunt muscoli externi, & interni
pharyngis? Sed de his satis. Cum autem has distinctiones adinverint,
ut distinguerent anginas diversæ violentiæ, nempe diversi gradus, nos in
genere Anginam exponemus cum affectionibus suis, quæ sæviores, mi-
tiores esse poterunt non secus, ac esse possint diversi gradus in quolibet
alio morbo, & illa nomina omitemus, quemadmodum à Medicis etiam
communiter omituntur, ac rejiciuntur. Solam autem anginæ divisio-
nem in vëram, seu legitimam, & spuriam retinebimus, & in exquisitam,
quam jam Cynanchen, & mitiorem, quam Paracynanchen appellant.

An-

Quicquid p
ur ad e
matio
ut attollantur
ratio aeris frigi
matis omnis
tebrarum cervi
tas, vel quilibet
us æstus, clam
easdem, pleth
rin: partis nat
cervicis ad part
contusiones ear
assumpta, & qu

Ulm spuria
brarum co
conjuncti
potius, & motu
magna copia con
gitima. Cum
sine ulla aut cu
& sensu suffoc
difficilis, ita u
quando major
major deglutit
cum sublimi r
humilior, cut
que. Tumo
us coloris, du
si doloris inte
rona. Aliqua
Aliquando feb
tia, difficilis
creat, non de
posteriora, &
qua, & prope

Antecedentia.

Quicquid premere potest partes faucium, vel obstruere, ita ut sistatur ad eas sanguis, & in tumorem, qui sit vera, vel mixta inflammatio, easdem attollat, vel sistere salivam in suis glandulis, ita ut attollantur pariter in tumorem, frigus externum collo applicatum inspiratio aeris frigidioris, humidioris &c. Pleuritis, Peripnevmonia, Asthmatis omnis species, obstructio venarum prope jugulos, conversio vertebrarum cervicis ad interna, convulsio musculorum circa fauces, siccitas, vel quidlibet aliud collum pervertens, vel fauces exsiccans, ut nimis æstus, clamor, cantus coactus. Humor copia ad fauces, dolor ad easdem, plethora, cacochymia, febris, vel alii morbi, qui præcesserint: partis naturalis imbecillitas, tumor, vel tuberculum juxta vertebra cervicis ad partes faucium: cibi, & potus frigidiores, ictus, vulnera, contusiones earum partium spinæ, vel ossicula iis infixæ, ulcerantia per os assumpta, & quæ sunt hujus generis tantum non infinita.

Conjuncta.

Cum spuria absentia febris. Spuria autem, quæ à luxatione vertebrarum colli, & quæ ab humore frigido. Hæc igitur cum illa conjuncta sunt, nempe luxatio introrsum (& cum luxatione colli positus, & motus ejus vitatus,) & copia humorum frigidorum, qui tum magna copia confluunt ad os. Reliqua communia sunt etiam Anginæ legitima. Cum hac igitur hæc conjunguntur. Febris major, aut minor, sine ulla aut cum aliqua pectoris, aut pulmonum læsione cum Periculo, & sensu suffocationis, si angina sit exquisitior. Deglutitio plus minus difficilis, ita ut ingerenda quælibet aliquando per nares reddant: aliquando major difficultas respirationis, quam deglutitionis: aliquando major deglutitionis, quam respirationis: aliquando Orthopnoea etiam cum sublimi respiratione, & ore hiante. Dolor ad partes faucium altior, humilior, cutaneus, profundior, antè ad alterutrum latus ad utrumque. Tumor aliquando exterius conspicuus, & ruber, aliquando nullius coloris, durior, mollior, aliquando non conspicuus exterius cum sensu doloris interioris, & suffocationis: lingua livida, nigra, inflexa, re-rorta. Aliquando durorum difficilior, quam liquidorum deglutitio. Aliquando febris cum rigore, dolor capitis, maxillarum intumescencia, difficilis salivæ deglutitio, fauces plenæ saliva viscosa, sed non excreat, non decumbit, difficulter loquitur. Aliquando tumor linguæ ad posteriora, & tonsillas, aliquando tumescit gurgulio, aliquando sub lingua, & prope pectus: oculi prominent, ut strangulatis, intente intuentur,

tur, nec converti possunt: anxietas, ardor in facie, faucibus, collo: in-
tuentibus nihil mali habere videntur. Sensu, & intellectu hebetes, ali-
quando nullus sensus, sopor, venæ colli tumida. Vox clangosa, rauca,
strangulabunda, stertor. Quæ igitur Angina cum horum gravissimis con-
iuncta est, legitima, & exquisita dicitur, vel Cynanche: quæ cum leviori-
bus Paracynanche.

Succedentia.

4. Aph. 34.
6. Aph. 37.
5. Aph. 11.

Peripnevmonia. Si febre detento suffocatio de repente superveniat nul-
lo in faucibus apparente tumore, lethale. Angina correpto si tumor
appareat in collo, bonum; foras enim morbus vertitur. Quibus ex
angina liberatis ad pulmonem mali sit converso, ii intra dies septem moriuntur;
si vero hos evaserint, purulenti evadunt. Strangulati nondum mortui non se re-
colligunt, quibus spuma circa os fuerit. Ab Angina detento tumor, & rubor
in pectore superveniens, bonum; foras enim morbus vergit. Narium pinnae
motæ, respiratio exigua, & longa, extrema frigida, & livida, pulsus par-
vus, sudor frigidus sub axillis sunt mortis instantis affectiones.

Etsi cum Angina tot conjuncta sunt, mille possunt antecedere, nec
pauca succedunt: rem tamen totam brevissime, atque facillime expedie-
mus. Quoniam enim Angina est inflammatio, nempe tumor ad fauces;
produci igitur illa poterit ab iis omnibus, à quibus inflammatio, sed hæc
vel per subsistentem sanguinem intra arteriolas, easque proinde distrahen-
tem, vel propter ejus exudationem ex iisdem; igitur Angina à quibuscun-
que vel sistentibus, vel exsudare facientibus sanguinem è vasis suis. Id ipsum
de saliva intelligendum esse patet, tum quia ipsa subsistentes in canalibus su-
is eosdem extendit extrorsum, tum quia etiam exsudans ex iisdem infarcit
vasa, in quæ defluit, adeoque producit tumorem sui generis. Silentia au-
tem humores, vel in exudationem perducentia possunt esse experimentia
qualibet, ut patet, ad quæ revocanda sunt frigida densando villos, & coa-
gulando, adeoque sistendo humores: humida vel infarciendo, vel laxan-
do villos, ut in paginis, vel contrahendo, ut in chordis, & funiculis: hu-
morum copia ad fauces premento solum vel vasa nimis infarciendo, ita ut
motus fiat tardior, vel exsudatio, & simili ratione operabuntur plethora, &
cacochymia: huc referenda est colli luxatio introrsum; premit enim glan-
dulas, aut vasa sanguinis, aut utraque, unde tumor in collo ad locum pres-
sum: huc convulsio musculorum per colium, & fauces positorum; similiter
enim prement per continuam, & validam contractionem, huc tumor, vel
tuberculum colli ad partes faucium; premet enim similiter. Similiter ad
hæc pertinet insita imbecillitas partium, quæ sua debilitate concidunt, &
proinde

Antecedentium
ratio.

proinde minus vi-
liant, & tumorem
mondo, vel hum
flagent, Siccitas
cedent, humore
diorem etiam
sient minus ad
citate conjunct
cent Anginam
motum calcule
majuscula aliq
ceratione aliq
sed etiam absq
xum derivatio
fira faucibus,
nere possunt m
becillitatem in
ejusdem quidem
fecerere intra id
Alima, pleuris
sanguinis, vel sal
cos, & tamos p
hibetur extrors
tram &c. opus
idem continget
struantur, ut pa
er sua necessitat
inversionem col
tum heri non q
aram partium
que distrahit
cum non si
succellu temp
angina spum
lites si fiat ab
cacochymia
tium aliquod
livali similen
pere poterit,

proinde minus vivide allabentia liquida in fluxum agant, adeoque subsistant, & tumorem pariant: ictus, & contusiones, & vulnera vel solum pre-mendo, vel humores è suis canalibus in interstitia derivando, in quibus flagent. Siccitas dirigere coget villos, unde affluentibus humoribus non cedent, humoresque subsistere cogentur, eoque magis, quod siccitas liquidiorem etiam ipsorum partem aut absument, aut sistet, unde etiam ex se ipsis fiet minus ad motum faciles, similique de causa calida præcipuè cum siccitate conjuncta imò facilius propter calorem magis exsiccantem produ-cent Anginam: sic clamor, & cantus coactus huc faciunt, cum propter motum calefiant clamantes, & absument humidum. Dolor cum absq; majuscula aliqua divisione non fiat, poterit aliquando etiam pendere à laceratione aliquot canaliculorum, ex qua effusio humorum, unde tumor; sed etiam absque illa effusione fieri tumor poterit per solum stimulum, & fluxum derivationis: ad dolorem, & vulnera pertinent spinæ, & officula in-fixa faucibus, & quæcunque ulcerant. Febres, quæ præcesserint, depo-nere possunt materiam in quacunque parte corporis, quæ vel sit propter im-beccillitatem inepta expulsionem ejus materiæ, vel natura apta separationi ejusdem quidem materiæ, sed propter copiam ejus non valeat ipsam totam fecernere intra idem temporis spatium, quo ex sanguine eandem recipit. Asthma, pleuritis, & Peripnevmonia conjuncta semper sunt cum quiete sanguinis, vel saltem velocitate minori, quam naturalis esse debeat ad trun-cos, & ramos principes venæ cavæ; in singulis enim illis affectionibus pro-hibetur excursus sanguinis per pulmones, unde subsistat ad auriculam dex-tram &c. opus est, adeoque in tumorem attollat colli partes. Similiter itaq; idem continget tumor, si quacunque de causa venæ ad collum, & fauces ob-struantur, ut patet. Non minus expeditè, planè, ac breviter conjuncta omnia ex sua necessitate deducemus. Et primò quidem in spuria per luxationem, aut inversionem colli luxatio ad partes faucium premet, unde tumor: sic inversio cum fieri non possit, absq; eo quod membranæ canaliû, & quarumlibet ali-arum partium in parte, quæ invertitur, contentarum distrahantur, ne-que distrahi, quin comprimant, prement pariter. Deerit autem febris, cum non sit vitium in humoribus; cum autem per solum tumorem, successu temporis etiam sanguis vitari possit, fiet aliquando, ut etiam in angina spuria, quæ fit à luxatione, vel inversione, adsit febris. Simi-liter si fiat ab humoribus frigidis, aderit pressio, & quidem erit vel per cacochymiam universalem, ac tum erit facilius in febrem lapsus, vel per vi-tium aliquod peculiare in glandulis, totum ferè sanguinem in humorem sa-livali similem convertentibus, ac tum febris difficilius; neque enim corri-pere poterit, nisi postquam vitium ejusmodi universo sanguini com-ni-catum

Conjunctionum.

catum fuerit, atque insuper oportebit, ut sit ejus naturæ, quæ requiritur ad fermentationem, obstructionem &c. cum per hæc febris fiat. Quoniam igitur Angina exquisita est tumor ad fauces, guttur, & collum, per has autem partes ducuntur canales cibi, & potus, & aeris, nisi igitur utrique naturaliter pateant, & moveri possint, nec deglutitio, nec respiratio succedere poterit juxta naturæ ordinem: non patebunt autem, si comprimantur, & Angina comprimit: prout igitur Anginæ tumor utrumque canalem ex æquo comprimet, vel moveri prohibebit, vel plus minus alterutrum, ex æquo vitabitur deglutitio, & respiratio, vel ipsarum alterutra plus minus. Manifestum autem est, quo exterior, & minor, & mollior est tumor, eo minus comprimendos canales expositos: quo laryngi proximior, vel in ipsa larynge fuerit, eo magis respirationem, & deglutitionem lædendam; prohibebitur enim laryngis motus, qui etiam ad deglutitionem ex iis, quæ de hac operatione scripsimus, necessarius est, & tumor magis occludere poterit summum œsophagum, ad quem cum hinc palati foramina in nares ducuntur, materiæ qualibet deglutendæ ad palatum perductæ, ibique pressæ per impetum à linguæ motu conceptum, & duriores tumoris obicem in patentia foramina exprimentur, & reddentur per nares. Quod si inflammatio sit minor, neque ex toto prohibeat motus canalium, neque premedo eos prorsus occludat, ea facilius deglutientur, quæ minori impetu, & cavitate œsophagi indigent, ut deglutiantur: hæc autem sunt quæ sponte sua disfluunt, & ex se ipsis cuilibet angustię se accommodant, nempe liquida: liquida igitur aliquando facilius deglutientur, quam dura, seu solida. Quo autem humilior erit inflammatio, nempe quo magis versus jugulos, & ad partes externas colli, eo minus patietur œsophagus, cum interiora colli respiciat, & ad eas partes cedere possit. Si verò angustia asperæ arteriæ sit maxima, ita ut per ipsam non nisi difficillimè quantitas aeris naturali respirationi sufficiens duci possit, omnia tentabimus, ut aptam illam quantitatem ducere valeamus, adeoque musculos omnes pectoris movebimus & pectus ipsum pressione scapularum, & brachiorum levare conabimur, unde respirationem sublimem exercebimus, & orthopnoicè spirabimus, tum ut illam etiam resistentiam vitemus, quæ provenit à pressione pectoris supra lectum, cum etiam ut pulmo minus super asperam arteriam premat, seu fiat fluxus aeris per eandem facilior. Cum itaque angustia fistulæ pulmonaris per pressionem fuerit maxima, fiet respiratio cum sono stertoris sibili, vel cujuslibet alius, ut ex iis, quæ de respiratione, & sono scripsimus: vox immutabitur pro ratione mutationis in quantitate, & impetu aeris, qui respiratur, & canalis, per quem ducitur, unde si adsit siccitas, vel humiditas inæqualitatem superficiæ, tensionem, vel concidentiam nimiam

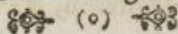
miam in eadem fa
 ne harum mutatio
 calorem, vel hum
 musculos ejus pr
 & loquela diff
 adde, per eand
 cuntur liquida
 ratio, vel ab a
 quia per calore
 vel inflammati
 inferior deorsu
 manebit. Ob i
 tio, quæ si prof
 tim, unde dolo
 rit, apparebit r
 cum pituita &c.
 que parte durior,
 litate loci. Licet a
 suffocationem pote
 nis in ejus corpore
 som aeris prohibe
 fillas, & postero
 pectus. Lingua
 & respiratione
 ad excreatione
 facilius contin
 me resistens mo
 per calorem, &
 undantiam eju
 modum affectu
 tem respiratio
 jugulares ad c
 mantur, nec
 pulmones, sed
 & hinc eorum m
 xietas aderit, n
 pulmonaris, c
 res, & vicin
 ex iis non deriv
 Carotides ad ce

miam in eadem faciens, fiet vox rauca, clangosa &c. Ulterius tum ratione harum mutationum, cum etiam ratione motuum, qui per pressionem, calorem, vel humorum copiam possunt ad os hyoide, & linguæ basim, & musculos ejus prohiberi, fiet, ut lingua minus aptè moveri possit, unde vox, & loquela difficilis, ac tandem ingravescente morbo planè sublata: quibus adde, per eandem pressionem obstrui posse nervos, & arterias, per quas ducuntur liquida contrahentia. Ore etiam hiante succedet aliquando respiratio, vel ab assuetudine in necessitate ducendi ingentem copiam aeris, vel quia per calorem, & dolorem ad fauces convulsus sit musculus dygastrius, vel inflammatio ad ipsum usque pertingat, cujus contractione cum maxilla inferior deorsum trahatur, eo convulso os in disclusione constituetur, & permanebit. Ob inflammationem dolor, ut patet, & doloris locus, ubi inflammatio, quæ si profundior fuerit, fieri poterit, ut tumor nõ pertingat ad usque cutem, unde dolor etiam acerrimus sine externo tumore: si magis cutaneus fuerit, apparebit rubor, si inflammatio sit exquisita, albus, aut nullius coloris; si cum pituita &c. sit inflammatio, œdematodes &c. & ad alterutrâ vel utramque partè durior, mollior, &c. pro diversitate materiæ, & quantitate, & diversitate loci. Licet autè ad cutem non appareat, suffocationis sensum, & ipsam suffocationem poterit producere, quoties erit ad contactum fistulæ pulmonaris in ejus corpore, vel cavitate, ita ut eandem validè premat, & excursum aeris prohibeat. Hæc igitur omnia contingent, sive tumor sit ad tonsillas, & posteriora linguæ, sive in gurgulione, sive sub lingua, & prope pectus. Linguæ autem motibus ad fauces, œsophagi, & laryngis vitiat, & respiratione plurimum læsa, neque excreare poterit æger, cum ea omnia ad excreationem concurrant, ut in excreatione nostra exposuimus, eoque faciliùs continget excreationis impotentia, si pituita viscida, nempe maxime resistens motui, ad fauces hæreat, & adsit copia talis humoris: vel propter calorem, & siccitatem absumentem partes liquidiores, vel propter abundantiam ejus in sanguine, vel vitio glandularum separantium: In hunc modum affectis dari poterit rectus positus, seu non decubitus ob difficultatem respirationis. Quoniam verò per collum arteriæ carotides, & venæ jugulares ad caput tendunt; si igitur utræque per inflammationem comprimantur, nec sanguis in cerebrum fluere, neque refluens duci poterit in pulmones, sed subsistet in facie, & faucibus, hinc igitur intumescent oculi, & fiet eorum motus quasi tonicus, & apparens intentus, seu fixus intuitus: anxietas aderit, nempe quidam anhelitus laboriosus propter angustiam fistulæ pulmonaris, calor in facie, collo, faucibus ob moram sanguinis ad eas partes, & viciniam vel præsentiam inflammationis: tumebunt venæ colli, cum ex iis non deriveretur sanguis in truncum. Sanguine autem non derivato per Carotides ad cerebrum, cessabit pressio, & generatio spirituum, vel obstru-

Etis venis, & non arteriis subsistet ad cerebrum, & nimis premet, adeoque sensuum & mentis habetudo, nullus sensus, aut sopor: quæ si fiant, etiam tolletur motus, & æger converti non poterit, sicut etiam in aliquibus partibus, puta brachiis, ac pectore tolli poterit motus, & sensus per solam pressionem nervorum, qui per collum ad eas partes ducuntur. Lingua livida, nigra, inflexa, retorta: prima quidem duo à sanguine sistente propter obstructionem ad fauces, magisque siccio per vim caloris proximi ab inflammatione, qui quo copiosior, & siccior, eo nigrioris, seu magis lividi coloris, quo autem minoris quantitatis, & humidior, eo minus vividus linguæ color. Inflexa autem, aut retorta vel per convulsionem musculorum alterutrius lateris, vel fibrarum sursùm, aut deorsùm inflectentium, ut de dygastro dictum est, vel per eorundem exsiccationem ab inflammatione, vel in contranitibus ipsorum alterutro resoluta per obstructionem nervorum, aut arteriarum. Si igitur arteriæ carotides compressæ supponantur, subsistet sanguis ad pulmones, unde inflammabuntur, & succedet peripnevmonia, sicut etiam eadem succedere poterit compressis nervis, ex collo abeuntibus in musculos pectus moventes; neque enim ii muscoli moveri poterunt, neque moveri pectus, & trajici per pulmones sanguis iis immotis: quin sola difficultas spiritus peripnevmoniam poterit producere, cum per ipsam prohiberi possit apta pulmonis dilatatio, unde sanguis intra ipsum subsistet. *Febre quis detineatur, & subito suffocari se sentiat nullo tumore apparente in collo, faucibusque; materia igitur febrifica cumulatur intimè intra collum, ita ut vias spiritus ocludat, vel quid simile pariat exsiccando &c. illud igitur lethale. Si in angina tumor prius ad cutim, seu externas partes non apparuerit, mox verò appareat, fiet id per tumoris augmentum extrorsum, unde minus introrsum premet, & boni erit ominis: non tamen ita res se habebit necessariò semper; fieri enim potest, ut sicut crescit ad exteriora, ita & crescat ad interiora, & urgeat canales: si tamen fiat exterior, medicamentis faciliùs tractari poterit. Decimum Aphorismum sectionis quintæ superius exposuimus: quadragesimum verò tertium secundæ in Apoplexia; quibus addimus, fieri etiam spumâ posse in summa angustia fistulæ pulmonaris cum paucitate pituitæ; illa enim angustia, & hujus paucitas facient, ut per minimas partes misceri possit aer & pituita, & spuma fiet: mors autè continget per interceptionem spiritus. Si verò nares moveantur, erit ex iis, quæ de stertore scripsimus, argumentum summæ penuriæ aeris, sicut respiratio exigua & longa. Extrema frigida & livida, defectu sanguinis, qui advenire deberet, & quieta ejus, qui jam affluxit refrigeratusque est. Pulsus parvus à viribus fractis, & paucio sanguine: Sudor frigidus à defectu motus & copiæ sanguinis, & præcipuè si sub axillis sit, ubi locus naturâ calidior. Hæc igitur omnia proximæ*

mortis sunt argumenta.

INDEX

Succedentia.

4. Aph. 34.

6. Aph. 37.

7. Aph. 49.

IN
Pars prima
natura
Pars al
Pars tertia contin
Pars quarta cont
dem.
Idem juxta or
Rursus ex Coac
Ex Aphorismis
Ex liberis Progn
Ex primo Prothet

Pars unica continen

DE

De Stimulis.
De Medicament
Antecedentia, C
Febribus conti
Febribus conti
Febribus inter
Febribus erit
Conjuncta cum
um commun
Qid sit Febris,

Apoplexia.
Carus.
Coma, seu Cata
Lethargus, seu
Lethargus Spuri